

Hans van Ginkel, Japan. Over de Ubuntu Declaration en de samenhang met Principe 8 over voortgaande duurzame educatie en kennis

De Ubuntu Alliance: het mobiliseren van kennis voor duurzame ontwikkeling

Hans van Ginkel begon zijn carrière als leraar in het voortgezet onderwijs en hield zich vervolgens bezig met docentenopleiding, leerstofontwikkeling en het

vaststellen van nationale examenprogramma's. Van 1986 tot 1997 leidde hij de universiteit van Utrecht, en was daarmee de langst zittende rector magnificus van Nederland. Tegenwoordig is hij rector van de United Nations University in Tokyo. Dr. van Ginkel is ook vice-voorzitter van het Board of Trustees of the Asian Institute of Technology in Bangkok. Hij is penningmeester geweest van de Netherlands Foundation for International Cooperation in Higher Education, bestuurslid en vice-voorzitter van de European Association of Universities en bestuurslid, vice-voorzitter en voorzitter van de International Association of Universities. Hij was een van de initiatiefnemers van CRE-Copernicus, IAU's Kyoto Declaration en de Ubuntu Alliance. Hij heeft vele prijzen en onderscheidingen ontvangen. In 1994 werd hij door Koningin Beatrix tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw benoemd.

Bij educatie voor duurzame ontwikkeling moeten we niet alleen denken aan voorlichting over milieuzaken en duurzame ontwikkeling, maar vooral aan educatie *ten behoeve van* duurzame ontwikkeling. Het is een materie die men zich niet op een bepaalde leeftijd in een paar weken even eigen maakt, maar die bij elke vorm van educatie, op elk

niveau, over alle relevante onderwerpen, op een geïntegreerde manier aandacht zou moeten krijgen. In die zin geeft educatie voor duurzame ontwikkeling richting en inhoud aan het concept educatie voor iedereen. Educatie voor duurzame ontwikkeling en educatie voor iedereen zijn twee zijden van dezelfde medaille. Het ontwikkelen van onderwijsprogramma's en leerstof – en regelmatig up-to-date te brengen – en het op een effectieve manier gestalte geven van opleiding en bijscholing van docenten, is het primaire doel van een consortium van elf vooraanstaande educatieve en wetenschappelijke organisaties: de Ubuntu Alliance¹.

De leden van deze alliantie hebben op de World Summit on Sustainable Development (WSSD) te Johannesburg in 2002 de Ubuntu Declaration ondertekend. Ze hopen met die declaratie te bereiken dat docenten en leerlingen van het laagste tot het hoogste educatieve niveau, zowel bij formele als bij informele educatie, doordrongen raken van de noodzaak van duurzame ontwikkeling. De alliantie streeft naar een veelomvattend en flexibel proces, met betrokkenheid van iedereen die iets heeft bij te dragen aan primair, secundair en tertiair (en hoger) onderwijs. Speciale aandacht zal worden besteed aan leren via het internet en aan bijdragen van de media. Het Johannesburg Plan of Implementation zal richtlijnen verstrekken ten aanzien van de onderwerpen waarop vooral moet worden gelet, zoals water, energie, gezondheid, landbouw en biodiversiteit (WEHAB), en

natuurlijk de Millennium Development Goals (MDG's).

Het Earth Charter biedt belangrijke perspectieven en concepten waarop voortgebouwd kan worden bij het ontwerpen van lesprogramma's en docentenopleidingen. De Ubuntu Alliance werkt ook hard aan het op maat maken van bestaande wetenschappelijke en technologische kennis voor de zeer moeilijke condities en behoeften van de verschillende delen van onze buitengewoon pluriforme planeet, en voorts aan het ontwikkelen van kennis betreffende nieuwe thema's als toegankelijkheid, profijtdeling en biodiplomatie. De Ubuntu Alliance heeft het Earth Charter aanvaard en als kern van onze visie gekozen.

De Verenigde Naties hebben 2005 en 2005-2014 benoemd tot respectievelijk het jaar en het decennium van Education for Sustainable Development (DESD). Het jaar en decennium moeten veelomvattend en flexibel zijn, en in een kader zijn geplaatst dat uitdaging en mogelijkheden biedt, niet beperking en bevoogding. Een uitdaging die veel mensen in het geweer zou kunnen brengen en hun inspanningen richting zou kunnen geven, is het gezamenlijk creëren van een Global Learning Space for Sustainable Development (GLSSD), gebaseerd op Regional Centres of Expertise (RCE's). Als regio's worden hier – zoals doorgaans gebruikelijk – als delen van landen beschouwd, zoals Bretagne in Frankrijk, Tohoku in Japan en Catalonië in Spanje. De regionale centra moeten instellingen

bevatten voor primair, secundair en tertiair onderwijs; onderzoeksinstituten; wetenschapsmusea; informele educatie; dierentuinen en wat dies meer zij. Omdat het belangrijk is direct al veel mensen te mobiliseren, zouden prijzen kunnen worden toegekend voor innovatieve, gezamenlijke projecten van twee of meer instellingen uit verschillende sectoren. De RCE's zouden op een soortgelijke manier in kaart kunnen worden gebracht als de monumenten op de mondiale lijst van cultureel erfgoed. Dat zou het voordeel hebben dat met lokale en regionale omstandigheden volledig rekening kan worden gehouden. Het DESD zou op die manier een zichtbare output hebben in een mondiaal netwerk van zulke regionale kenniscentra. Daarbij zou het mogelijk zijn om veel mensen te mobiliseren, te leren van hun creatieve ideeën, te werken aan veelzijdigheid, en internationale samenwerking bij educatie betreffende duurzame ontwikkeling te bevorderen. De regionale kenniscentra zouden samen en met hun wederzijdse relaties de Global Learning Space for Sustainable Development vormen.

Educatie is een belangrijk instrument om naties, gemeenten en gezinnen naar een duurzamer toekomst te leiden. Al meer dan vijftien jaar zijn onder andere instellingen van hoger onderwijs bezig zich te herbezinnen op hun taak, om nieuwe manieren van aanpak te vinden voor duurzaamheidskwesties, en om toekomstige generaties voor te bereiden om in hun leven en werken rekening te houden met duurzaamheidsaspecten. Instellingen voor hoger onderwijs spelen een vitale rol, niet alleen doordat ze de toekomst vorm geven middels het opleiden van de professionals van morgen, maar ook doordat ze een onderzoeksbasis creëren voor duurzaamheidsinspanningen, en doordat ze hulp en diensten bewijzen aan gemeenten en naties. Ze zijn in een bijzonder goede positie om Principe 8 van het Earth Charter te helpen verwezenlijken. Tegelijkertijd is het Earth Charter bij uitstek geschikt om mensen die werken en studeren aan instellingen van hoger onderwijs te inspireren om bij

te dragen aan duurzame ontwikkeling. De mate waarin deze instellingen zich willen inzetten voor het Earth Charter is van cruciaal belang voor de bevordering van het initiatief tot educatie voor duurzame ontwikkeling (ESD: education for sustainable development).

ESD stelt landen in staat om duurzaamheidsplannen te ontwerpen, uit te werken en toe te passen. ESD bevordert duurzame economische ontwikkeling door de kwaliteit en vaardigheden van de productieve krachten te verbeteren en daarbij te appelleren aan de algemene behoefte aan echte democratie, milieubehoud en sociale rechtvaardigheid. ESD creëert ook een goed geïnformeerd publiek dat steun kan leveren aan een verstandige politiek en wetgeving op het gebied van milieu, maatschappelijke verhoudingen en economie, en verbetert de levenskwaliteit van alle leden van de samenleving. ESD heeft vier hoofdoelen: de toegankelijkheid tot goede basiseducatie te verbeteren; bestaande educatie om te buigen in de richting van duurzame ontwikkeling; het publieke begrip en bewustzijn te ontwikkelen en educatieve programma's te verschaffen aan alle sectoren van de private en burgerlijke maatschappij.

De RCE's, voorgesteld door de United Nations University en gesteund door de Ubuntu Alliance, zullen helpen bij de verticale normalisering van leerstof op basisscholen tot en met universiteiten, en bij het leggen van contacten tussen officiële en onofficiële instanties binnen de educatieve sector. Deze normalisatie en die contacten zijn essentieel voor het succes van een holistisch ESD-programma voor alle inwoners van de regio. Instellingen van hoger onderwijs staan centraal bij de ontwikkeling van zo'n geïntegreerde regionale aanpak, doordat ze de beste kennis van natuurwetenschappen en sociale en humanitaire wetenschappen samenbrengen, en die kennis integreren met de beste educatieve praktijken van hun gemeenschap en regionale partners, en zo de principes van het Earth Charter uitdragen. De RCE's zullen van groot

belang zijn voor het bevorderen van deskundige internationale samenwerking bij ESD. Deze kennisdeling en samenwerking zullen mogelijk en efficiënt worden gemaakt door het gebruik van geïntegreerde computertechnologieën en gefaciliteerd worden door het RCE-Global Service Centre. Dit dienstencentrum zal onder andere plaats bieden aan het Global Higher Education for Sustainability Partnership Resource Project.

Op 28 en 29 juni 2005 werd het programma tot bevordering van de ontwikkeling van RCE's en GLSSD, gepresenteerd op de conferentie over globalisering en duurzame ontwikkeling van de United Nations University en UNESCO te Nagoya. Er werden vijf initiatieven gepresenteerd, uit Toronto in Canada, Heerlen in Nederland, Sendai in Japan, Suva in Fiji en Kumasi in Ghana. In 2014, het eind van de United Nations Decade of Education for Sustainable Development, zal samenwerking voor ESD als gevolg van de RCE-inspanningen wereldwijd van de grond zijn gekomen. De Regional Centres of Expertise en Global Learning Space for Sustainable Development zullen waarschijnlijk zelfs het tastbaarste en stimulerendste resultaat van de Decade zijn, en een uitstekende basis vormen voor verwezenlijking van Principe 8 van het Earth Charter. ●

Noot

1 Zie voor de complete Ubuntu Declaration en lijst van handtekeningen www.unesco.org/iau/tfsd_ubuntu.html